

"İ'lem eyyühe'l-aziz! Gafil nefis, âhireti dünyanın bitişiğinde ve dünya ile bağlı bir menzil zannediyor. Bu itibarla nefsin elinde iki silâh vardır..." devamıyla izah eder misiniz?

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Gâfil nefis, âhireti dünyanın bitişiğinde ve dünya ile bağlı bir menzil zannediyor. Bu itibarla nefsin elinde iki silâh vardır. Dünyanın zeval ve fenasının eleminden kurtulmak için âhireti düşünmekle ümidvar olur. Âhret için lâzım olan a'mal külfetine gelince, gaflet veya tegafül ile ondan da kendisini kurtarır. Ölmüş olanların hayatta olmadıklarını düşünmüyor. Ancak sefere gidenler gibi, görünmüyorsa da hayattadırlar, diye zanner. Ve ölüme o kadar ehemmiyet vermiyor. Bazı dünyevî işlerini ebedîleştirmek için şöyle bir desisesi de vardır ki: 'Matlublarımın dünyada semereleri olmasa da esasları âhret ile muttasıl ve âhirette faideleri vardır.' diye müteselli oluyor. Meselâ: İlim gibi, 'Dünyada menfaati olmasa bile âhirette faidesi vardır.' diye iyi ciheti göstermekle, kötü ciheti altında yutturur. Hülâsa: Nefis, devekuşu gibidir. Şeytan sofestaî, heva da beктаşîdir.'"(1)

Nefsin dünyayı ahiretin bitişiğinde zannetmesi, kendini gaflete sokan kişinin, ahiret inancındaki sathiliğini, basitliğini ifade ediyor.

Bu adam ahireti belki inkâr etmiyor ama, sadece ölümü düşündüğünde onunla teselli bulup yine yanlış yoluna devam ediyor.

"Bitişik" kelimesi, şöyle bir mana hatıra getiriyor:

İnsan seyahat ederken bir otelde kalır, sonra orayı beğenmedi mi bitişikteki bir diğer otele geçer. Dünyadan ahirete geçmek bu kadar basit değil. Arada kabir hayatı var, berzah alemi var, orada ilk sorgular yapılacak. Cennet lezzetlerinin ilk örnekleri de cehennem azabının ilk numunelileri de orada tadılacak. Sonra mahşerin dehşetini yaşama, sonra uzun süre vakfede bekleme, daha sonra mizanda hesaba çekilme var.

Nefis bunları düşünmek istemiyor, çünkü düşünse ona göre hayatına yön vermesi, o ebedi hayat için de bir şeyler yapması gerekiyor.

“Tegafül” kendini gaflete vermek, bile bile gafilce davranmak demektir. Hani bir cehalet var, bir de tecahül var. Cehalet bir şey hakkında bilgisi olmamaktır. **Tecahül** ise o şeyi bildiği halde kendini bilmezliğe vermek, bilmiyor gibi davranmaktır. İşte, bugünkü aşırı eğlenceler, sefahatler, içkiler, uyuşturucular, hep tegafülden, kendini aldatma isteğinden doğan marazlardır.

Üstadımız, bu gibi şeylerle akılların **tenvim edildiğini, uyutulduğunu** nazara verir. Ağlayan çocuğun önce oyuncaklarla avutup sonra uyutulması gibi, neci olduğunu, bu dünyaya niçin geldiğini ve ölümlle nereye gittiğini düşünmek isteyen akli susturmanın ve uyutmanın yolu da sefahattir, kumardır, içkidir, uyuşturucudur.

“Ölmüş olanların hayatta olmadıklarını düşünmüyor. Ancak sefere gidenler gibi, görünmüyorsa da hayattadırlar, diye zanneder.”

Bu ifadeler, o gibi kimselerin ruh haletlerinin bir tahlilidir. Bütün müminler, ölenlerin yok olmadıklarına, bize görünmeseler bile berzah âleminde hayatlarını devam ettirdiklerine inanırlar. Kendilerinin de o yolun yolcusu olduklarını unutmuyarak, salih ameller işlemeye ve günahlardan sakınmaya azami hassasiyet gösterirler.

Hepimiz biliyoruz ki, vefat edenlerin ruhları bedenlerinden soyunuyor. Beden çürümeye dağılmaya terk edilirken, ruh hayatini devam ettiriyor. Cenab-ı Hak, ruha hayat sıfatı vermiş ve artık geri almıyor. Ruh böylece bakileşmiş oluyor. Ruhun bekası ibka ile, yani Allah'ın bakileştirmesi ile, ondaki hayatı ebediyen devam ettirmesi ile gerçekleşiyor. Bir küçük misali şu olabilir:

Lambayı yakıyorsunuz, sonra söndürmediniz mi yanması devam ediyor. Cenab-ı Hak ruha da hayat sıfatı vermiş, onu hayatla aydınlatmış. O ışığı söndürmedi mi, söndürmez, devam ettirir. Üstat Hazretleri, **“Beden ruhun hanesidir.”** buyuruyor. Ölüm olayıyla ruh bu haneden ayrılarak, bir süre kabir âleminde elem veya saadet görecektir, daha sonra **“neşe-i uhra”** denilen yeniden yaratılışla, ahirete münasib yeni bir beden giyecektir.

Nefsin ölüme bakışı bundan farklı. O, ölümlü düşünmek istemiyor, ölenlerin şimdi dünyada olmadıklarını hatırlamaya yanaşmıyor.

Onların bir sefere çıktıklarını ve sanki bir başka şehirde hayatlarını devam ettirdiklerini zanneder gibi bir gaflet ile kendi sefih ve gayrimeşru yaşayışını sürdürmeye devam ediyor.

“Ve ölüme o kadar ehemmiyet vermiyor.” cümlesi onların bu tegafülünün, yani bilerek ölümlen gaflet etmelerinin bir sonucu. Ölümlü önem vermeyince de hayatını sorumsuzca geçirebiliyor.

Halbuki ölümlü en büyük hadise. İnsan öldü mü hiçbir şeyle alakası kalmıyor. Artık, ciğerleri nefes almıyor, gözü ışıkla irtibatını kesiyor, ağız açılmıyor, bir şey konuşmuyor, yemiyor, içmiyor. Artık, gıda varmış, hava varmış, su varmış, güneş

varmış, soğuk ve sıcak varmış; bunların hiçbiriyle insanın alakası kalmıyor. Kainattan kopuyor böylece.

Bir diş damakta iken ağızla, beyinle, sinir sistemiyle, kısacası, bütün bedenle ilgisi vardır. Ama o dişi çekip masanın üstüne koyduğunuzda, artık onun için beden diye bir şey yoktur. Tek başına bir kemiktir.

Azrail aleyhisselam da ruhumuzu bedenimizden çıkaracak. Ve artık kainatla hiçbir şeyle alakamız kalmayacak. Bu büyük bir hadise. Onun için son nefeste iman ile göçmek en büyük meselemiz olmalı. Ama, elhamdülillah Peygamberimiz (asm) müjde vermiş, **“ehli iman için ölüm, cennet bahçelerinden bir bahçe”**.(2)

O halde, müminler için kabir alemi buradan daha güzel. Ruh, o alemde saadet içinde yaşıyor ve mahşeri gözlüyor. Onun için cenazeyi geciktirmek doğru bulunmamış; bir an önce, o âleme kavuşsun diye.

Üstad Hazretleri ölüm hakkında, **“ruhumun eskimiş yuvasından, yıldızlarda gezmek için çıktığını gösterir.”** diyor. Üstadımız nefsin kendini aldatma metotlarını sergilemeye devam ediyor:

“Bazı dünyevî işlerini ebedileştirmek için şöyle bir desisesi de vardır ki: 'Matlublarımın dünyada semereleri olmasa da esasları âhiret ile muttasıl ve âhirette faideleri vardır.' diye müteselli oluyor. Meselâ: İlim gibi, 'Dünyada menfaati olmasa bile âhirette faidesi vardır.' diye iyi ciheti göstermekle, kötü ciheti altında yutturur.”

Nefis, kendini böylece teselli ediyor. Nur Risalelerinden konumuza ışık tutacak bir cümle:

“Demek imân bir mânevî Tûbâ-i Cennet çekirdeğini taşıyor. Küfür ise mânevî bir Zakkum-u Cehennem tohumunu saklıyor.”(3)

Demek ki, cennet imanın meyvesi. Oraya girmenin ilk şartı iman. Salih ameller cennette müminin derecesini artırıyor. Bir insan bu dünyadan öte aleme imanla göçmemişse, bu dünyada işlediği faydalı işler, ilmi çalışmalar, insanların dünya hayatını daha rahat geçirmeleri için yaptığı keşifler onun cennete girmesi için yeterli değildir. Zira, temel şart ortada yoktur. Bu şart olduktan, yani kişi imanla göçtükten sonra, insanlık alemine yaptığı her hizmet bir sadaka hükmüne geçer ve onun cennetini genişlendirir, derecesini artırır.

Cehenneme girmenin de temel sebebi küfürdür, yani o azap beldesi küfrün bir meyvesidir. Dünyada işlenen güzel ameller sadece, azabın daha az tadılmasını netice verebilir. Zalim ve kibirli bir kâfirle, mazlum ve mütevazi bir kafirin

cehennemdeki azapları aynı olmasa gerektir. Üstat Hazretleri bu “İlem”i şu cümle ile bir bakıma özetliyor:

"Hülâsa: “Nefis, devekuşu gibidir. Şeytan sofestaî, heva da bektaşîdir.”

Bu cümle üzerinde de kısaca duralım:

Metnin başında geçen şu ifadeler, nefsin niçin devekuşuna benzetildiğini açıkça gösterir: **“Dünyanın zeval ve fenasının eleminden kurtulmak için âhireti düşünmekle ümidvar olur. Âhiret için lâzım olan a'mal külfetine gelince, gaflet veya tegafül ile ondan da kendisini kurtarır.”**

Şeytanın; asılsız, saçma, akıl dışı vesveselerle insanı aldatması Sofestailiğe benzetilmiş oluyor. Allah'a isyan edip, Âdem'e (as) secde etmemesi gösteriyor ki, şeytan, Allah'ı biliyor. Ona karşı kullandığı küstahça sözleri de unutmuş değil. Ahireti de biliyor ve insanları cehenneme sevk etmek için bütün gücüyle çalışıyor. Böyle yapmakla sonunda cehenneme gideceğinin de gayet iyi farkında. Bütün bunlara rağmen yine de insanları kandırmaya, yoldan çıkarmaya çalışıyor. Sofestaililerin göz göre göre kainatı inkar etmeleri de bunun gibi bir şey.

Heva ise, insanın boş şeylerle ömür çürütüp nefsini eğlencelerle avutup oyalanmasını, kalp ve vicdanını böylece susturmasını netice veriyor.

Nefsin devekuşu olması; ibadet vazifelerinden kaçınması anlamındadır. Devekuşuna sormuşlar; deve isen yük taşı, devekuşu yükten kaçmak için ben kuşum dermiş, o zaman uç dedikleri vakit, ben deveyim nasıl uçarım diyerek, hizmet ve vazife yükünden kaçarmış. Deve kuşunun bu vaziyeti nefse benzetiliyor. Nefis de aynı şekilde ibadet vazifesinden kaçmak için bin dereden su getirir. Yani ibadetin yükünden sürekli kaçır demektir.

Sofestailer; mevcudatı ve kendilerini inkar etmek ile meşhur olmuş felsefi bir akımdır. **Şeytan** da ilk iş olarak; kendini inkar ettirmek için çabalar. Yani kişiye vehim ve kuruntuların şeytandan değil de kalpten çıktığını yutturmak için, önce kendini inkar ettirmek için uğraşır ve vesvese atar. Şayet kişi şeytanın mevcudiyetini inkar eder ise, vehim ve kuruntuları da kendi üstüne alır ve evham karanlığında boğulur gider.

Heva ise; hep kendi işine gelen kısmını görmek ister ve onun peşinde koşar. Tıpkı **Bektaşî**'nin işine geleni alıp, gelmeyenden kaçınması gibi.

Bektaşîye sormuşlar neden namaz kılmıyorsun, **"Allah ayette namaza yaklaşmayın, buyuruyor."** demiş, ama ayetin devamında sarhoşken namaza yaklaşmayın diyor, devamını oku denilince; Bektaşî **"o kadarına hafız değilim"** demiş. Yani heva ve hevesine göre ayeti konuşturuyor. Zaten heva ve heves, ibadete yanaşmayan zararlı bir hissiyattır.

Dipnotlar:

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Zerre.](#)

(2) bk. *Tirmizî, Kıyamet, 26; el-Akidetu't-Tahaviye,1/169; Ahmed b. Hanbel, el-Akide, s.64-76.*

(3) bk. [Sözler, İkinci Söz.](#)